

Ляска Оксана

канд. псих. наук, доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна

МЕДІАКОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ЇЇ МЕДІАОСВІТИ

Життя сучасної людини в інформаційному середовищі, глобальне проникнення медіапростору в усі сфери її активності, створюють необхідність відповідального підходу до використання його результатів, вимагають від особистості якісної переробки інформації, творчого осмислення і критичного аналізу медіаповідомлень. Суспільство потребує ціленаправленого навчання членів соціуму підходам до ефективного сприйняття медіапростору, правилам існування в ньому, принципам його формування, які вже стають базовими компетенціями для успішного функціонування і розвитку людини в суспільстві. У цьому плані важливими постають питання формування медіакомпетентності молоді через систему медіаосвіти в університетських умовах.

Медіаосвіта - це один із напрямів педагогіки, що займається підготовкою людини до життя і діяльності в сучасних інформаційних умовах (постійне збільшення обсягу інформації, інтенсивність її впливу, необхідність використання інформаційних технологій і т. д.). Сучасний стан української університетської освіти вимагає від викладачів пильної уваги до посилення виховної та навчальної функції дидактичного процесу, оскільки такий маніпулятивний вплив засобів масової інформації на молодь свідчить про необхідність участі вищої школи у формуванні в студентській аудиторії стійкості до медіаманіпуляції.

Як одне з педагогічних завдань університетської є розвиток медіакомпетентності особистості. На думку Л.О.Іванової, «медіакомпетентність стає однією з найважливіших якостей людини, а її формування - однією з актуальних проблем загальної педагогіки». Медіакомпетентність в науковій літературі розглядається як елемент і як кінцевий результат медіаосвіти. Вона стає частиною професійної субкультури фахівців, умовою соціалізації особистості в сучасному медіапросторі, фактором успішності людини в мінливому соціумі. У той же час медіакомпетентність виступає як засіб пізнання полікультурного світу, засіб отримання знань, спосіб самопрезентації та реалізації потенційних можливостей особистості. Грамотність читання й переосмислення медіатекстів допомагає відповісти на запитання: „Ким я стаю, коли я бачу це?”.

Медіакомпетентність особистості як цільова функція вищої освіти представляє собою складний комплекс знань, умінь і навичок, психічних якостей, перелік яких залежить від низки факторів (рівня освіти, предметної специфіки), які спрямовані на формування особистості, здатної до критичної, вдумливої переробки інформації, що отримується з засобів масової комунікації, особистості, здатної грамотно скласти власну інтерпретацію медіатекстів, ґрунтуючись на отриманні інформації, особистості, готової до здійснення опосередкованої комунікації з іншими людьми.

Багато дослідників справедливо пов'язують розвиток рівня медіакомпетентності з підвищенням рівня психологічної культури особистості. В цьому напрямку медіапедагог С.Дж. Берен запропонував класифікацію умінь, необхідних для

медіакомпетентності особистості: 1) здатність і готовність докласти зусиль, щоб сприймати, зрозуміти зміст медіатексту і фільтрувати «шум»; 2) розуміння і повагу сили впливу медіатекстів; 3) здатність розрізняти емоційну і аргументовану реакцію при сприйнятті, щоб діяти відповідно; 4) розвиток компетентного припущення про зміст медіатексту; 5) знання умовностей жанрів і здатність визначати їх синтез; 6) здатність міркувати про медіатексти критично, незалежно від того, наскільки впливові їх джерела; 7) знання специфіки мови різних медіа і здатність розуміти їх вплив, незалежно від складності медіатекстів.

В. Вебер в структурі медіакомпетентності виділяє п'ять блоків обов'язкових умінь: відбір і використання того, що можуть запропонувати медіа; розробка свого власного медіапродукту; знання та аналітичні здібності, пов'язані з креативними можливостями, на яких базуються різні види медіа; знання та аналітичні здібності, пов'язані з умовами для ефективного використання медіа; економічні, соціальні, технічні, політичні умови, пов'язані з виробництвом і розповсюдженням медіапродуктів.

О.П. Кутькіна на основі аналізу теоретико-методологічних положень медіаосвіти та компетентнісного підходу до освіти визначила наступні критерії сформованості медіакомпетентності: позитивна мотивація та ціннісно-сміслові уявлення (відносини) про використання медіа та створення медіапродукції, сформованість знань і умінь в області медіа, розвиток якостей особистості (пізнавальна активність, критичне мислення, творче мислення, комунікативність і рефлексія) і придбання досвіду використання медіа в різних видах діяльності.

Таким чином, медіаосвіта, як і медіакомпетентність, - багатовимірне поняття, яке включає в себе когнітивний, поведінковий, емоційний, фізіологічний, моральний, естетичний і інші аспекти. У. Дж. Поттер, зокрема, стверджує, що при правильних зусиллях з боку медіапедагогів можливе створення умов для розвитку медіаграмотності, яка не тільки допоможе «подолати негативний ефект, який чинить медіа, а й дозволить посилити позитивний вплив медіа». У процесі навчання необхідно змінити кліпове, фрагментарне сприйняття реальності, характерне для сучасних школярів, студентів і перейти до цілісної системи знань, елементи якої взаємопов'язані і взаємозумовлені. У цифрову епоху, коли кожна людина стає носієм інформації, потрапляє під вплив свого власного оточення, сама впливає на це оточення і може впливати на глобальну медійну сферу, на перший план виходить саме парадигма медіаграмотності, а медіаосвіта має істотний потенціал для розвитку самостійного і повноцінного напрямку педагогіки - медіапедагогіки. Саме медіапедагогіка ставить завданням підготовку молоді до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття і розуміння інформації. Вона вчить захищати себе від маніпулятивного впливу медіаінформації, соціальних мереж, критично ставитися до медіатекстів, декодувати його, розмежовувати реальність і медіарепрезентацію.

Одним із важливих завдань медіаосвіти є формування відповідального підходу у сучасної людини щодо її персонального «відбитку»: всієї сукупності інформації про людину, яка в епоху проникнення інформаційних технологій або знаходиться у відкритому доступі, або може бути доступна в майбутньому. До складу компетенцій медіаграмотності слід включати і усвідомлення того, що будь-яке слово, сказане в коментарях, опубліковане в якості статусу в соціальних мережах, будь-яка

фотографія, завантажена в сховище хмари або в альбом в соціальній мережі, стають частиною «відбитку» людини, її медіазашифрованої репутації. Уже сьогодні більшість роботодавців при прийомі на роботу нового співробітника обов'язково перевіряють його профілі в соціальних мережах. Причому чим раніше будуть закладені основи відповідального ставлення до власної медіарепутації, тим з меншими негативними наслідками доведеться зіткнутися молодим людям, які в підлітковому віці не вбачають небезпеки в розміщеному ними ж контенті (фото, статуси, коментарі).

До завдань університетської медіаосвіти входить також навчити людей відрізняти різні рекламні матеріали від власне редакційних текстів, критично підходити до вибору джерел інформації, здійснювати самозвіти стосовно того, що об'єктом маніпулювання можна стати навіть в перевірених інформаційних джерелах.

Медіаосвіта має сформувані особистісне переконання у людини стосовно відповідального підходу до створення власної репутації в медіазашифрованому світі, усвідомлення того, що все сказане в публічній медіасфері нікуди не зникне і залишиться в загальному доступі, а згодом може стати компрометуючою обставиною.

Дидактичний процес університетської освіти повинен сприяти розвитку медіакомпетентності особистості, яка має стати тим «захисним фільтром» і тією контрманіпулятивною силою, що протистоятиме сучасним медійним психотехнологіям. Саме медіаосвіта є умовою формування медіаосвіченості, медіакомпетентності, медіаграмотності суб'єкта навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Baran S.J. (2002). Introduction to Mass Communication. Boston; New York: McGraw Hill.
2. Вебер В. (2002). Портфолио медиаграмотности. *Информатика и образование*. № 1. URL : http://www.infojournal.ru/journal_arxiv/2002/ (дата звернення 16.02.2018).
3. Кутькина О. П. (2006). Педагогические условия формирования медиакомпетентности будущих библиотечно информационных специалистов: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Барнаул.
4. Potter, W. J. (1999). Media Literacy. Thousand Oaks. London: Sage Publication.

